

HOOFSTUK 3: NAVORSINGSONTWERP

3.1 INLEIDING

3.2 NAVORSINGSVRAAG

3.3 DOELWITTE MET DIE EMPIRIESE STUDIE

3.4 'N KWALITATIEWE BENADERING

3.4.1 'n Fenomenologiese studie as uitgangspunt

3.5 NAVORSINGSONTWERP

3.5.1 Kwalitatief

3.5.2 Verkennend

3.5.3 Beskrywend

3.5.4 Kontekstueel

3.6 STEEKPROEF

3.7 NAVORSINGSTEGNIEKE EN VERKENNINGSMEDIA

3.7.1 Literatuuroorsig

3.7.2 Onderhoudvoering

3.8 DATA-VERWERKING

3.9 VERTROUENSWAARDIGHEID VAN DIE NAVORSING

3.9.1 Geldigheid en betroubaarheid

3.9.2 Triangulering

3.10 ETIESE OORWEGINGS

3.11 SAMEVATTING

3.1 INLEIDING

In hoofstuk 2 is die etiket *leergestremd* bespreek. Daar is ook aandag gegee aan die etiketteringsteorie en die invloed wat etikettering op die geëtiketteerde leerder en sy primêre opvoeders het.

In hierdie hoofstuk word die navorsingsontwerp vir die studie vanuit 'n kwalitatiewe perspektief beskryf. Die navorsingsmetode, vertrouenswaardigheid van die navorsing asook etiese aspekte tydens navorsing geniet aandag.

3.2 NAVORSINGSVRAAG

Etikette word nog steeds deur professionele persone gebruik om andersheid of afwykendheid in gedrag en akademiese vaardighede te benoem. Etikette kan voor- en nadele inhou en het gevolglik 'n effek op die persoon asook die persone na aan hom. Die etiket *leergestremd* hou op sigself ook voor- en nadele in wat op verskillende wyses deur die samelewing, onderwysers, ouers en die kind self geïnterpreteer en beleef word. Dit blyk asof die sisteem waarbinne die leergestremde leerder hom bevind 'n belangrike rol speel in die etikettering van *leergestremdheid* en die waarde wat daaraan geheg word.

Die moeder as belangrike persoon in die kind se lewe, het dus ook 'n persepsie en belewenis van die konsep *leergestremd* wat sy aan ander kommunikeer. Die persepsie en betekenis wat die moeder aan *leergestremdheid* heg, reël dus haar gedagtes, woorde en gedrag. Sy tree op as die kind se spreekbuis en verduidelik waarom hy anders is. Die moeder se betekenisgewing aan die konsep *leergestremd* kan dus 'n invloed hê op die betekenis wat ander sowel as die kind,

aan *leergestremdheid* heg en dienooreenkomstig optree. Die moeder se persepsie, belewenis en hantering van die konsep leergestremd, is dus van belang omdat dit 'n groot invloed kan hê op hoe die kind homself en sy andersheid beleef en handhaaf en hoe die ander mense in sy sisteem teenoor hom optree.

Die vraag wat hierdie navorsing rig is dus:

- *Wat is die moeder se persepsie, belewenis en hantering van die etiket "leergestremd" vir haar kind?*

3.3 DOELWITTE MET DIE EMPIRIESE STUDIE

Die oorkoepelende doel van hierdie studie is om deur middel van kwalitatiewe studie ondersoek in te stel na die moeder van die leergestremde kind se belewenis, persepsie en hantering van die etiket "leergestremd".

3.4 METODE VAN DIE NAVORSING

Voordat navorsing onderneem word, moet daar eers besluit word wat bestudeer moet word en hoe dit gedoen sal word. Mouton en Marais (1989:29) sê in die verband die volgende:

"Die navorsingsproses is wesenlik 'n besluitnemingsproses: die navorser neem op deurlopende basis besluite oor onder andere wat en hoe bestudeer moet word."

In hierdie studie is daar besluit om van 'n kwalitatiewe navorsingsontwerp gebruik te maak. Daar is ook besluit om binne die raamwerk van kwalitatiewe navorsingsmetodes van fenomenologiese studie gebruik te maak om data in te samel en te interpreteer. Deur middel van 'n kwalitatiewe benadering word daar

dus gepoog om die navorsingsvraag te beantwoord en sodoende aan die doelwitte van die studie te voldoen.

3.4.1 'n Kwalitatiewe benadering

Die keuse van kwalitatiewe navorsingsmetodes hang nou saam met die navorsingsdoelwitte van hierdie studie.

“Qualitative techniques allow the researches to share in the understandings and perceptions of others and to explore how people structure and give meaning to their daily lives. Researchers using qualitative techniques examine how people learn and make sense of themselves and others”
(Berg 1995:7).

Volgens Mouton en Marais (1992:174) word kwalitatiewe navorsing gesien as 'n dieptestudie waar die navorser tot die wese en kern van 'n onbekende verskynsel wil deurdring. Kwalitatiewe navorsing is konteksgebonde (Mouton 1995:145) wat impliseer dat die verskynsel in die konteks waarin dit voorkom, nagevors moet word.

Creswell (1994:145) dui ses aannames van kwalitatiewe navorsing aan:

- Die navorser fokus eerder op die proses as die produk van die navorsing wat betekenisvolle implikasies inhou vir die vertrouenswaardigheid van die navorsing. Die proses dui op die persoonlike gewaarwordinge van die navorser, asook die gewaarwordinge en terugvoer van die deelnemers en die insigte wat hieruit voortspruit.
- Kwalitatiewe navorsing het te make met betekenis, dit wil sê die betekenis wat 'n persoon aan sy belewing gee. Volgens Merriam (1998:8) word daar eerder gefokus op betekenis en begrip – woorde in plaas van getalle word gebruik om die resultate van die navorsing voor te stel. Toegepas op dié navorsing: die betekenis wat die moeder aan die etiket leergestremd heg.

- Die navorser is die primêre instrument as dit kom by insameling en verwerking van data. Sensitiwiteit, verantwoordelikheid en lojaliteit is belangrike elemente in die hantering van die moeders wie se kinders leergestremd is.
- Kwalitatiewe navorsing sluit veldwerk in wat onder andere impliseer dat die navorser sy studie-objek, naamlik die moeder se persepsie, belewing en hantering van leergestremdheid, verken.
- Kwalitatiewe navorsing is beskrywend, omdat die navorser begrip en betekenis wil verkry oor die belewenis van die moeder wie se kind geëtiketteer is as leergestremd.
- Kwalitatiewe navorsing is induktief van aard wat impliseer dat die navorser tydens die proses tot sekere gevolgtrekkings, insigte en hipotesevorming kan kom. Dit dui daarop dat die navorser oop en ontvanklik moet wees vir nuwe inligting, insigte en data.

In plaas daarvan om bestaande teorie te toets en te bevestig, word daar gepoog om nuwe konsepte, hipoteses en teorieë te ontwikkel. Kwalitatiewe studies word juis onderneem, omdat die bestaande teorie nie daarin slaag om 'n bepaalde verskynsel voldoende te beskryf nie (Merriam 1998:7).

Kwalitatiewe navorsing vind ook goed aansluiting by die postmodernistiese perspektief. Creswell (1998:79) beskryf die postmodernistiese siening as *“...that knowledge claims must be set within the conditions of the world today and in the multiple perspectives of class, race, gender, and other group affiliations.”*

3.4.2. 'n Fenomenologiese studie as uitgangspunt

Die fenomenologiese benadering poog om die mens-in-sy-of-haar-wêreld te verstaan en te beskryf. Volgens Creswell (1998:51) beskryf 'n fenomenologiese studie die betekenis van individue se geleefde ervarings rakende 'n bepaalde konsep of verskynsel. Die uitgangspunt word gehuldig dat die mens in 'n wêreld leef wat deur elkeen op 'n bepaalde manier gesien word en aldus subjektief beleef

word (Jordaan & Jordaan 1998:30). Die voorveronderstelling word dan gehuldig dat die navorser die *fenomeen* ondersoek sonder enige vooropgestelde idees of verwagtings. Alle voorafgaande kennis met betrekking tot die *fenomeen* word tydens die navorsing tussen hakies geplaas sodat die navorser oop en ontvanklik kan wees vir die inligting wat verkry word (Omrey 1983:50). Die navorser is dus op soek na die essensie van die betekenis van 'n bepaalde ervaring.

Creswell (1998:53) som die werkswyse van die fenomenoloë soos volg op:

“... to determine what an experience means for people who have had the experience and are able to provide a comprehensive description of it. From the individual descriptions, general or universal meanings are derived, in other words, the essences of structures of the experience.”

Aansluitend tot die sosiale konstruktivistiese perspektief, is die sosiale fenomenologie geïnteresseerd in hoe gewone lede van die samelewing leef en betekenis gee aan sosiale interaksies (Creswell 1998:53; Denzin & Lincoln 2000:488).

3.5 NAVORSINGSONTWERP

Mouton en Marais (1992:35) beskryf die doel van 'n navorsingsontwerp soos volg: *“Om die betrokke navorsingsprojek in so 'n mate te beplan en te struktureer dat die uiteindelijke geldigheid van die navorsing verhoog word”*.

Die navorsingsontwerp het dus ten doel om die uitvoering van 'n navorsingsdoel in lyn te bring met bepaalde oorwegings en beperkinge met die doel om die uiteindelijke geldigheid van die navorsingsbevindinge te verhoog. Die navorsingsontwerp van hierdie studie is dus kwalitatief, verkennend, beskrywend en kontekstueel van aard (Mouton & Marais 1992:45-47; Mouton 1995: 101-103).

3.5.1 Kwalitatiewe aard van die navorsing

Hierdie studie maak gebruik van kwalitatiewe navorsingsmetodes deurdat moeders se unieke persepsies, belewenisse en hantering van die etiket “leergestremd” vir hul kind ondersoek en bestudeer word met die doel om begrip en insig te genereer (Creswell 1998:53; Denzin & Lincoln 2000:488).

Die navorser tree op as meetinstrument en poog om ‘n holistiese beskrywing te gee van moeders se persepsies, belewenisse en hantering van die etiket leergestremd.

3.5.2 Verkennende aard van die navorsing

Volgens Mouton en Marais (1992:45) het verkennende studies ten doel om ‘n relatief onbekende terrein te verken en te beskryf. Die doel van verkennende navorsing in hierdie studie is om nuwe insigte te verkry aangaande moeders se persepsies, belewenisse en hantering van die etiket leergestremd. Alle kwalitatiewe data word in die vorm van woorde weergegee en word geanaliseer in die vorm van individuele response wat verkry is waarna dit in diepte beskryf word (Burns & Grove 1993:37).

3.5.3 Beskrywende aard van die navorsing

Indiepte-onderhoude word met moeders van kinders met ‘n leergestremdheid gevoer, waarna ‘n beskrywing gegee word van die resultate wat verkry is uit die onderhoude. Die doel van hierdie beskrywings is om dit wat is, so akkuraat moontlik te beskryf en weer te gee. Die beskrywende aard asook die verkennende aard verseker dat nuwe idees, inligting en voorstelle selfs kan dien as stimuli vir verdere oorweging en navorsing (Mouton & Marais 1992:45-46). Die bevindings van dié studie is uniek en die doel van die navorser is dus nie om die bevindings te veralgemeen nie (Creswell 1994:145).

3.5.4 Kontekstuele aard van die navorsing

Die kontekstuele aard dui daarop dat 'n beskrywing en verkenning van die besondere verskynsel of gebeurtenis, binne die konteks van die domeinverskynsel se besondere leefwêreld/omgewing/betekeniswêreld sal plaasvind (Mouton & Marais 1992:52).

Navorsing wat dus aan spesifieke kontekste gebonde is, kan nie verteenwoordigend wees van die totale populasie nie en sulke navorsing kan dus ook nie van toepassing wees op die totale populasie nie (Mouton & Marais 1992:52). Hierdie studie is kontekstueel van aard in die sin dat dit die effek wat die leergestremdheidsetiket op die moeders van sodanige kinders ondersoek binne die konteks van die moeders se unieke leefwêreld of betekeniswêreld.

3.6 STEEKPROEF

Kwalitatiewe navorsing maak gebruik van steekproewe. Hierdie steekproewe is gewoonlik doelbewus (Miles & Huberman 1994:27). Die doelbewuste keuse word beïnvloed deur die beskikbaarheid van geskikte proefpersone en hul bereidheid tot deelname. Steekproewe word nie altyd ten volle voor die tyd gespesifiseer nie en ontwikkel met die verloop van die veldwerk. Die steekproefpopulasie in hierdie studie is doelbewus getrek maar die grootte van die steekproef word beïnvloed deur die mate van versadiging wat ontstaan (Parse, Coyne & Smith 1985:281).

“Qualitative research sets out to build a sample that includes people (or settings) that will aid them in gaining a deeper understanding of the phenomenon that is to be researched, as this approach to purposefully select people (or settings, or organizations) for a study acknowledges the complexity that characterizes human and social phenomena” (Maykut & Morehouse 1994:56).

Moeders van kinders aan 'n remediërende skool, wat as *leergestremd* gediagnoseer is, van graad 8 tot graad 12 en wat bereid was tot deelname, is genader. Beide Afrikaans- en Engelsprekende moeders het deelgeneem aan die navorsing. Die keuse van skool was doelgerig, aangesien heelwat leerders in die skool gediagnoseer is as leerders met die etiket *leergestremdheid*. Die leerders in hierdie skool kom uit middelklasareas. Hierdie leerders is deur 'n verskeidenheid professionele persone, onder andere pediater, neuroloë en sielkundiges as leergestremd gediagnoseer.

3.7 NAVORSINGSTEGNIEKE EN VERKENNINGSMEDIA

In die uitvoering van die navorsing is daar 'n spesifieke verloop van gebeure. Die navorsingsgebeure kan op verskeie maniere verken word. Vervolgens sal dit kortliks bespreek word.

3.7.1 Literatuuroorsig

Die literatuuroorsig is 'n integrale deel van die navorsingsproses en die belangrikheid daarvan word soos volg deur Neuman (1997:89) gemotiveer:

“Scientific research is not an activity of isolated hermits who ignore others’ findings. Rather, it is a collective effort of many researchers who share their results with one another and who pursue knowledge as a community.”

Die navorsingsproses is dus net deel van 'n groter proses om kennis te konstrueer. Deur 'n oorsig van wat bekend is in die literatuur te verkry, word die studie gekontekstualiseer en word die geldigheid daarvan gedemonstreer deurdat dit in 'n betrokke kennis gebied ingebed is. Gevolglik dien die literatuuroorsig as 'n opsomming van dit wat reeds bekend is van die betrokke kennis gebied.

3.7.2 Onderhoudvoering

Nadat 'n deeglike literatuurstudie gedoen is oor wat bekend is van die betrokke kennisgebied het die navorser 'n agtergrond waarop die onderhoud gevoer kan word. Die literatuuroorsig voorsien dus 'n basis waarop die onderhoud gevoer kan word.

De Vos en Fouché (1998:90) noem ook dat die voer van onderhoude inherent deel is van navorsing in die gedragwetenskappe en dat dit dus maklik in navorsing geïntegreer kan word. In hierdie studie word die data ingesamel deur middel van een-tot-een indiepte-onderhoude. Onderhoude bied 'n manier om empiriese data oor die sosiale wêreld te genereer deur mense te vra om oor hulself en hul menings, houdings en ervarings te praat (Silverman 1997:113). Dit voorsien 'n buigsame/aanpasbare metode om persoonlike data in detail in te samel (McLeod 1994:79). "... *interviews generate useful information about lived experience and its meanings*" (Denzin & Lincoln 2000:633).

Onderhoude help dus die navorser om te verstaan waarom 'n persoon op 'n sekere wyse optree (Folch-Lyon & Trost 1981:443). Die navorser kry dus die geleentheid om die toepaslikheid van die verkreeë inligting te monitor en te verseker dat sy die inligting reg verstaan of interpreteer. Volgens Merriam (1988:72) is die belangrikste dat die onderhoud die navorser toegang gee tot die deelnemer se perspektief van die bestudeerde fenomeen sodat sy die deelnemer se verwysingsraamwerk en beleweniswêreld kan verstaan. Onderhoude het dus interaksie tussen die navorser en deelnemer tot gevolg. Die navorser speel op sigself 'n belangrike rol by die insameling en verwerking van die data.

In kwalitatiewe onderhoudvoering is die navorser deurgaans aktief betrokke en staan sy nie neutraal of emosioneel onbetrokke nie. Denzin en Lincoln (2000:633) beskryf die onderhoud en interaksies soos volg:

“The interview is a conversation, the art of asking questions and listening. It is not a neutral tool, for at least two people create the reality of the interview situation. In this situation answers are given, thus the interview produces situated understandings grounded in specific interactional episodes. This method is influenced by the personal characteristics of the interviewer...”

Die navorser se empatie, sensitiviteit, humor en opregtheid is belangrike hulpmiddels in die navorsingsproses en die onderhoude word ook beïnvloed deur die navorser se persoonlikheid, belangstellings, ervarings en vooroordele (Rubin & Rubin 1995:12).

Volgens Denzin en Lincoln (2000:646) besef kwalitatiewe navorsers dat onderhoudvoering nie 'n neutrale instrument is om data in te samel nie maar dat dit 'n aktiewe interaksie tussen twee individue is wat lei tot onderhandelde, konteks gebaseerde resultate (Denzin & Lincoln 2000:646). Vanuit die postmodernistiese perspektief word onderhoudvoering dus gesien as sosiale interaksies waartydens kennis gekonstrueer word. Volgens Silverman (1997:114) is die deelnemers nie net die oordraers van kennis nie maar konstrueerders van kennis in samewerking met die navorser. Dit word verkry deurdat die navorser en deelnemer perspektiewe en ervarings in diepte bespreek. Die kwalitatiewe navorsingsontwerp is nie rigied nie en die navorser kan dus besluit om die patroon van vraagstelling te verander, indien nodig (Rubin & Rubin 1995:44). Die navorser gebruik dus die inligting wat uit die onderhoud verkry is om verklarings en teorieë te konstrueer.

3.8 DATAVERWERKING

Kwalitatiewe dataverwerking behels volgens Creswell (1994:167) die volgende:

“... classifying things, persons, and events and the properties which characterize them and the seeking to identify and describe patterns and themes in an attempt to understand and explain these patterns and themes.”

Dataverwerking kan dus beskryf word as die proses om sin te maak van die verkreeë data in die navorsingsproses. Rubin en Rubin (1995:226) beskryf dit as die finale stadium van luister om die betekenis van dit wat gesê is, vas te stel. Volgens Deyr (1995:41) is dit veronderstel om 'n antwoord op die navorsingsvraag te verskaf. Met die fenomenologiese metode van studie is die doel van dataverwerking om dus na stellings en bewyse te soek wat meer lig werp op die deelnemers se ervaring van die onderwerp.

Volgens Creswell (1998:142) is die dataverwerkingsproses intuïtief en relatief. Hy beweer ook dat die kwalitatiewe navorser, in die analisering van data, veral staat maak op insig, intuïsie en indrukke. In fenomenologiese dataverwerking is die stappe dus minder gestruktureerd en is dit oop vir alternatiewe prosedures.

In hierdie studie sal die dataverwerking volgens die agt stappe van Tesch in Creswell (1994:156) vir kwalitatiewe dataverwerking plaasvind. Die stappe is soos volg:

1. 'n Geheelbeeld moet verkry word deur al die transkripsies noukeurig deur te lees en 'n paar idees neer te skryf.
2. Gebruik een onderhoud, ongeag hoe gekies, en gaan weer daardeur. Kyk waarom die onderhoud handel. Die inhoud as sodanig is nie so belangrik as die onderliggende betekenis daarvan nie. Idees moet in die kantlyn geskryf word.
3. Nadat verskeie transkripsies deurgegaan is, moet 'n lys van herhalende temas gemaak word. Rangskik die temas in hooftemas, unieke temas en oorskottemas.

4. Temas moet nou afgekort word en as kodes langs ooreenstemmende dele van die teks neergeskryf word.
5. Verander temas in kategorieë. Verminder kategorieë deur ooreenstemmende temas te groepeer en moontlike verwantskappe en ooreenstemmings aan te toon.
6. Besluit op finale afkortings vir elke kategorie en plaas die kodes in alfabetiese volgorde.
7. Plaas die materiaal teenoor elke kategorie en analiseer dit voorlopig.
8. Indien nodig, herkodeer bestaande data.

Die werkprotokol sowel as 'n stel skoon transkripsies van onderhoude en veldnotas word dan aan 'n onafhanklike kodeerder gegee wat met kwalitatiewe data-analise (Poggenpoel 1993:2) bekend is. Die onafhanklike kodeerder analiseer die data en daarna kom die navorser en kodeerder bymekaar om konsensusgesprekke oor temas en kategorieë te voer.

3.9 VERTROUENSWAARDIGHEID VAN DIE NAVORSING

Om die vertrouenswaardigheid van die navorsing te verseker, word Guba se kriteria vir vertrouenswaardigheid toegepas. Die eerste kriterium is die van waarheidswaarde wat handel oor die vertroue wat die navorser in die juistheid van die navorsing se bevindings het. Tweedens word gekyk na toepaslikheid, met ander woorde die mate waarin die bevindings in ander kontekste, omstandighede en groepe toegepas kan word. Konsekwenheid verwys na die mate waarin bevindings konsekwent bly indien die navorsing met verskillende of soortgelyke moeders in verskillende of soortgelyke kontekste herhaal word. Laastens verwys neutraliteit na die mate waarin die bevindings die van die moeders is en nie die vooroordele, motiverings, belange, idees of perspektiewe van die navorser nie.

Ten einde aan die bogenoemde kriteria te voldoen, word die volgende beheermaatreëls toegepas (Krefting 1991:214-221). Krefting verwys na waarheidswaarde (bevestig deur geloofwaardigheid), toepaslikheid (bevestig deur oordraagbaarheid), konsekwentheid (bevestig deur vertroubaarheid) en neutraliteit (bevestig deur bevestigbaarheid).

3.9.1 Waarheidswaarde

Waarheidswaarde wys op die vertroue en juistheid van die bevindings van die onderhoude, asook die konteks waarbinne die onderhoude plaasgevind het (Lincoln & Guba 1985:290). Die ontdekking van menslike ervarings, soos dié wat geleef en waarlik beleef is, verseker die waarheidswaarde (Krefting 1991:215). Om die waarheidswaarde van die navorsing te verseker, moet beheermaatreëls ter wille van geloofwaardigheid ingebou word.

Die volgende tegnieke word ter wille van geloofwaardigheid van hierdie navorsing toegepas:

3.9.1.1 Langdurige en verskeidenheid van veldondervinding

'n Loodsondersoek word gedoen om enige probleme of haakplekke uit te skakel voordat daar met die navorsing voortgegaan word. Nadat die oriëntering afgehandel is, word die fenomenologiese onderhoude gevoer. Met oriëntering word bedoel dat die navorser die hele proses wat sal plaasvind, baie duidelik uiteensit en ook die doelwitte van die navorsing aan die deelnemer uitspel. Dit is belangrik dat die navorser die moeders se vertroue wen aangesien die navorser dikwels as 'n vreemdeling en buitestander gesien word (Mouton 1995:149).

3.9.1.2 Refleksiewe waarneming

Tydens die onderhoud is die navorser gedurig besig met waarneming. Aan die einde van elke onderhoud word aantekeninge gemaak van dit wat waargeneem is, om sodoende meer lig te werp op die moeder se persepsie, hantering en belewenis van leergestremdheid. Waarneming sluit in dit wat gesê word sowel as

die liggaamstaal (Mouton 1995:154). Die aantekeninge dien as proses van introspeksie ten opsigte van indrukke, vrese, foute, verwarring, reaksies en metodologie (Merriam 1988:98).

3.9.1.3 Triangulering

Volgens Mouton en Marais (1992:92-93) sal die gebruik van meervoudige data-insamelingsmetodes in die navorsingsproses, die waarheidswaarde van die studie verhoog. Omdat elke metode van data-insameling beperkings het, word die beperkings van 'n enkele metode gedeeltelik oorkom deur van meerdere metodes gebruik te maak (Mouton & Marais 1992:92). Daar is verskeie wyses van triangulering (Miles & Huberman 1994:266-267), naamlik databronne (wat mense, plekke en tyd insluit), data-insamelingsmetodes (wat observasie en onderhoude insluit), die navorser (verskeie navorsers word gebruik) en datatipe (kwalitatiewe tekste).

Die meervoudige metodes sal dan ten doel hê om die waarheidswaarde van die data te verseker. Volgens Mouton en Marais (1992:92-93) bestaan daar metodes wat meer of minder reaktief is. Hiermee word bedoel dat meer reaktiewe metodes, soos direkte waarneming, met minder reaktiewe metodes, soos dokumentêre bronne, aangevul word.

Berg (1995:5) is van mening dat die belangrikste eienskap van triangulering nie so seer die kombinasie van verskillende soorte data is nie, maar hoe hierdie data met mekaar in verband gebring word om die geldigheid van die studie te verhoog. Triangulering kan gebruik word om konseptuele verbande te verfyn, verbreed en te versterk (Berg 1995:6). Naumes en Naumes (1999:51) voer aan dat triangulering navorsers toelaat om ander perspektiewe anders as hul eie daar te stel.

Ten einde triangulering in hierdie navorsing te verseker, is daar van fenomenologiese onderhoudvoering en waarneming, databronne, analiste en

teorieë gebruik gemaak. 'n Onbetrokke vakgenoot tree ook op as medekodeerder van die getranskribeerde onderhoude. Gevolglik kan die verskillende koderings vergelyk word.

3.9.2 Toepaslikheid en oordraagbaarheid

In kwalitatiewe navorsing word daar na 'n verskynsel in sy unieke, natuurlike konteks gekyk. Aangesien elke situasie uniek is, is daar min sprake van die moontlikheid van veralgemening van navorsingsbevindings. Om dïe rede word daar in kwalitatiewe navorsing na die oordraagbaarheid van die bevindings verwys. Oordraagbaarheid is dïe mate waarin 'n spesifieke ondersoek oorgedra kan word op 'n ander, soortgelyke konteks of op ander respondente.

3.9.3 Konsekwentheid

Hier word gekyk na dïe mate waarin die bevindings konsekwent bly, indien die ondersoek op 'n ander moeder, elk in hul eie, unieke konteks, herhaal word. Vervolgens word gekyk na die vertroubaarheid as beheermaatreël vir konsekwentheid.

Vertroubaarheid:

1. 'n Gedetailleerde beskrywing van die navorsingsmetodologie word gegee ten einde die vertroubaarheid te vergemaklik. Hier word gekyk na sowel die proses van die ondersoek as die produk (data, bevindings, interpretasie en aanbevelings).
2. Stapsgewyse replikasies: Tydens elke onderhoud word dieselfde stappe gevolg. Dit behels die volgende: 'n Verduideliking aan die moeders wat van hulle verwag word, die verkryging van hulle toestemming tot deelname, die stelling van die oorkoepelende vraag en die opvolging van leidrade wat in die moeders se response uitkom.

3. Kodering-herkodering: 'n Onbetrokke vakgenoot tree op as onafhanklike kodeerder. Nadat die onderhoude getranskribeer en gekodeer is, word die protokol vir analise van die data aan die onafhanklike kodeerder gegee. Sy kategoriseer en kodeer die data op haar eie, waarna sy met die navorser skakel om resultate te bespreek om konsensus te bereik.

3.10 ETIESE OORWEGINGS

Voorsorg moet getref word om te verseker dat die deelnemers beskerm word.

"Because the objects of inquiry in interviewing are human beings, researchers must take extreme care to avoid any harm to them" (Denzin & Lincoln 2000:662)

Die kwalitatiewe navorser moet dus gedurig voor oë hou dat die deelnemers nie objekte is nie maar mense met gevoelens, persepsies en 'n sekere verwysingsraamwerk het wat die navorsing kan beïnvloed. Tydens die insameling van data, wat in hierdie studie deur middel van onderhoude geskied, word die deelnemers gevra en aangemoedig om oor hul belewenis van hul kind se leergestremdheid te praat gevolglik word die navorser onderwerp aan etiese verpligtinge. Aangesien dit 'n sensitiewe onderwerp is, moet etiese maatreëls deurentyd en konsekwent toegepas word. Die toepassing van etiese maatreëls dra ook by tot die daarstel van 'n vertrouwensverhouding tussen die navorser en die betrokke moeders wat aan die navorsing deelneem.

Die etiese standaarde van die navorsing word volgens Neuman (1997:443) grootliks deur die navorser bepaal. In hierdie studie is die volgende etiese beginsels toegepas;

- *Toestemming* is verkry, nadat moeders van kinders wat as leergestremd gediagnoseer is, ingelig is oor die navorsing (Denzin & Lincoln 2000:662).

- *Privaatheid*: Vertroulikheid met betrekking tot die moeders en kinders se identiteit en persoonlike besonderhede is verseker deurdat hierdie inligting nie bekend gemaak is nie (Denzin & Lincoln 2000:662; Berg 1995:212).
- *Beskerming*: Daar is deurgaans gepoog om geen skade hetsy fisies, emosioneel, ens. te veroorsaak nie (Denzin & Lincoln 2000:662).
- *Verantwoordelikheid*: Volgens Van Niekerk (1991:370) is die navorser eties en wetlik verantwoordelik vir die belange van die deelnemers, in hierdie geval die moeders. Die navorser sal verantwoordelikheid neem indien die moeders emosionele konflik of – probleme ervaar en hulle dan na 'n professionele persoon vir terapie verwys.

3.11 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk is die navorsingsontwerp en –metode van hierdie studie bespreek. Daar is aangedui hoe die navorsing gestruktureer is en aandag is ook geskenk aan die vertrouenswaardigheid en etiese maatreëls van die studie. In die volgende hoofstuk sal die voorstelling, analisering en bespreking van die navorsingsresultate asook 'n literatuurkontrole volg.